

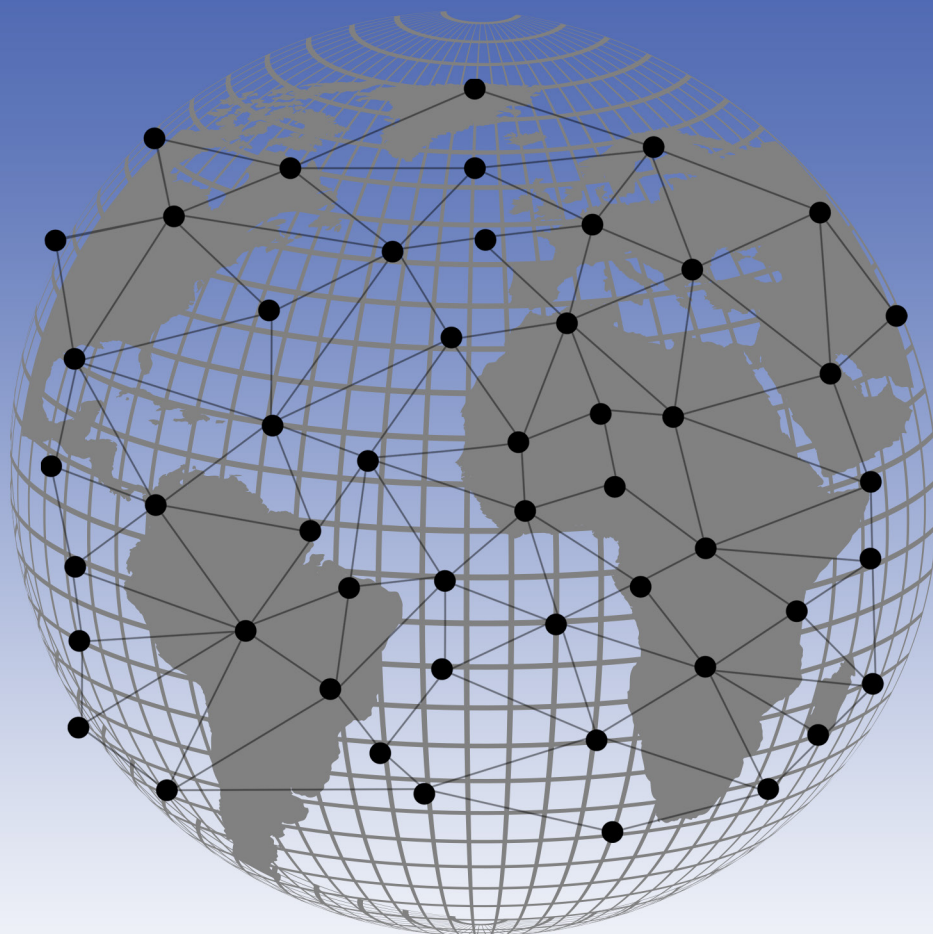

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

پایش تحولات تجارت جهانی (گزارش سی و دوم)

در این شماره می‌خوانید:

- بایدن از توافق چارچوب اقتصادی ایندوپاسفیک رقیب پروژه ابریشم چین رونمایی کرد.
- غیبت ایران در اجلاس وزرای امور خارجه موسوم به بریکس پلاس: چین، امارات و عربستان را ترجیح داد.
- تلاش عربستان سعودی برای تبدیل شدن به هاب تولید خودرو در خاورمیانه
- تجارت ۱۴۰ میلیارد دلاری امارات در سه ماهه نخست سال ۲۰۲۲

خرداد ۱۴۰۱

شناسنامه گزارش

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

عنوان:

پایش تحولات تجارت جهانی
(گزارش سی و دوم)

مدیریت اقتصاد کلان و آینده پژوهی

تاریخ انتشار: خرداد ۱۴۰۱

واژه‌های کلیدی: بحران اقتصادی، مصر، ایندوپاسفیک، ابریشم، قطر، بریتانیا، اقلیم کردستان، انرژی‌های پاک

نشانی: تهران، خیابان طالقانی، نبش خیابان شهید موسوی (فرصت)، پلاک ۱۷۵

سلسله گزارش‌های "پایش تحولات تجارت جهانی" رویدادهای کلیدی در محیط ژئواکونومیک ایران را مورد بحث و بررسی قرار می‌دهد. در این قالب، رویدادهای کلیدی از منظر تاثیرگذاری بر دیپلماسی اقتصادی و موقعیت ژئواکونومیک ایران مورد توجه قرار می‌گیرند. هدف از تهیه این گزارش که به صورت ماهانه از سوی مرکز پژوهش‌های اتاق ایران منتشر خواهد شد ارائه تصویری روشن از محیط ژئواکونومیک ایران و فرصت‌ها و تهدیدهای ایران در این فضا است.

فهرست مطالب

۵	مقدمه
۶	تحولات جهانی
۸	تحولات منطقه‌ای
۱۳	داده‌های تازه

مقدمه

ایران در اقتصاد سیاسی بین‌الملل موقعیتی دوگانه دارد. از یک‌سو ارتباطات بین‌المللی این کشور به کمترین میزان در دهه‌های اخیر رسیده است. از دیگر سو کشور به صورت مضاعف از تحولات در محیط روانی و عملیاتی اقتصاد سیاسی بین‌الملل متأثر می‌شود. سلسله گزارش‌های "پایش تحولات تجارت جهانی"، با هدف بررسی رویدادهای با اهمیت از منظر تاثیرگذاری بر دیپلماسی اقتصادی و موقعیت ژئواکونومیک ایران، در دو لایه جهانی و منطقه‌ای به رشته تحریر درآمده است. در این گزارش، گلچینی از تحولات اخیر در دو لایه جهانی و منطقه‌ای محیط ژئواکونومیک ایران مورد بحث و بررسی قرار گرفته‌اند.

تحولات جهانی

بایدن از رقیب پروژه ابریشم رونمایی کرد

پس از مدت‌ها گمانه‌زنی در مورد واکنش عملی ایالات متحده به مگا پروژه ابریشم چین، دولت بایدن سرانجام طرح کلان چارچوب اقتصادی ایندو پاسیفیک را به عنوان رقیبی برای پروژه چینی مطرح کرد. این طرح کلان در سفر اخیر بایدن به آسیا رونمایی شد. دولت بایدن مدعی است چهارچوب اقتصادی ایندو پاسیفیک ۶۰ درصد جمعیت جهان و ۴۰ درصد تولید ناخالص داخلی جهان را در بر می‌گیرد. این چارچوب در شکوفاترین منطقه اقتصاد سیاسی بین‌المللی و با هدف مقابله با نفوذ فزاینده چین طراحی شده است. بر مبنای گزاره‌برگی که کاخ سفید در این باره منتشر کرده است، چهار هدف کلان برای این چارچوب تعیین شده است (چهار هدف از متن گزاره برگ ترجمه شده است):

۱- تقویت پیوندهای اقتصادی: در تجارت، ما به طور جامع با شرکای خود در مورد طیف گسترده‌ای از مسائل تعامل خواهیم داشت. ما قوانین و استانداردهای سطح بالا را در اقتصاد دیجیتال دنبال خواهیم کرد، از جمله استانداردهای مربوط به جریان داده‌های فرامرزی و محلی سازی داده‌ها. ما با شرکای خود برای استفاده از فرصت‌ها و رفع نگرانی‌ها در اقتصاد دیجیتال کار خواهیم کرد تا اطمینان حاصل کنیم که شرکت‌های کوچک و متوسط می‌توانند از بخش تجارت الکترونیکی منطقه که به سرعت در حال رشد است بهره‌برند، در عین حال دغدغه‌هایی مانند حفظ حریم آنلاین کاربران و استفاده غیراخلاقی و تبعیض آمیز از هوش مصنوعی را مورد بررسی قرار خواهیم داد. همچنین به دنبال استانداردهای قوی کار، محیط زیست و پاسخگویی شرکت‌ها خواهیم بود تا محیط کار و تجارت عادلانه و در راستای توسعه پایدار باشد.

۲- اقتصاد سازگار با محیط زیست: ما به دنبال ایجاد تعهدات جدید در زمینه انرژی پاک، کربن زدایی و زیرساخت‌هایی خواهیم بود که مشاغل با درآمد خوب را ارتقا می‌دهند. ما اهداف ملموس و بلندپروازانه‌ای را دنبال خواهیم کرد که تلاش‌ها را برای مقابله با بحران آب و هوا، از جمله در زمینه‌های انرژی‌های تجدیدپذیر، حذف کربن، استانداردهای بهره‌وری انرژی و اقدامات جدید برای مبارزه با انتشار متان، تسریع می‌بخشد.

۳- اقتصاد منصفانه: ما به دنبال تعهداتی برای وضع و اجرای رژیم‌های مالیاتی، ضدپولشویی و ضد رشوه خواری موثر خواهیم بود که در راستای تعهدات چندجانبه موجود ما برای ترویج اقتصاد عادلانه باشد. این موارد شامل مقررات مبادله اطلاعات مالیاتی، جرم‌انگاری رشوه مطابق با استانداردهای سازمان ملل و اجرای موثر توصیه‌های سودمند برای سرکوب فساد خواهیم بود.

۴- اقتصاد تاب‌آور: ما به دنبال طراحی و اجرای تعهدات جدید در زمینه زنجیره تامین خواهیم بود

که فرایندهای این حوزه را بهتر پیش بینی می کند و از اختلالات در زنجیره تامین جلوگیری می کند. این تعهدات می تواند اقتصاد انعطاف پذیرتری ایجاد کند و از جهش قیمت ها که هزینه ها را برای خانواده های آمریکایی افزایش می دهد، ممانعت به عمل می آورد. ما قصد داریم این کار را با ایجاد یک سیستم هشدار اولیه، تدوین نقشه زنجیره های تامین مواد معدنی حیاتی، بهبود قابلیت ردیابی در بخش های کلیدی و هماهنگی در تلاش ها برای متنوع سازی زنجیره ها انجام دهیم.

در گام نخست ایالات متحده با ۱۲ کشور شامل استرالیا، هند، ژاپن، بروئی، اندونزی، مالزی، فیلیپین، سنگاپور، تایلند، ویتنام، کره جنوبی و نیوزلند این توافق را منعقد کرده است. کاخ سفید درها را برای ورود تعداد بیشتری از کشورهای منطقه به توافق چارچوب اقتصادی ایندوپاسفیک باز گذاشته است.

البته ایالات متحده در چهارچوب همکاری اقتصادی، اعطای هرگونه امتیاز تجاری و دسترسی به بازار را رد کرده است. مخالفت های داخلی و تعهد دولت بایدن به حمایت از نیروی کار ایالات متحده موجب شده تا این دولت از قدرت مانور چندانی در زمینه تجارت آزاد برخوردار نباشد. این چارچوب برخلاف موافقتنامه های تجارت آزاد نیاز به تایید کنگره ندارد و دولت بایدن را در معرض چالش های کنگره قرار نمی دهد. اغلب کشورهایی که در این چارچوب عضویت یافته اند، در پی دسترسی بیشتر به بازار آمریکا هستند. از همین رو برخی کشورهای آسیایی، عدم ارائه دسترسی های جدید به بازار آمریکا را ن امید کننده دانسته اند.

دولت چین نیز این توافق را مورد انتقاد قرار داده است و به این نکته اشاره کرده است که مهمترین خواسته شرکای ایالات متحده دسترسی به بازار این کشور است؛ در حالی که ایالات متحده از ارائه هرگونه دسترسی جدید به بازار خود پرهیز کرده است. چین این توافق را در راستای دوقطبی سازی منطقه، چین هراسی و فائق آمدن منطق ژئوپلتیک بر منطق اقتصادی دانسته است. چین همچنین در واکنش به این توافق طرحی را برای گسترش روابط تجاری با کشورهای کوچک و جزیره ای در اقیانوس هند در دستور کار قرار داده است.

چین امارات و عربستان را بر ایران ترجیح داد

اخیرا چین اجلاس وزرای امور خارجه موسوم به بریکس پلاس را برگزار کرد. در این اجلاس که به صورت آنلاین و به میزبانی وزیر خارجه چین برگزار شد، این کشور علاوه بر اعضای گروه بریکس، شامل روسیه، هند، برزیل و آفریقای جنوبی طیفی از کشورهای در حال توسعه را به انتخاب خود به این اجلاس دعوت کرده بود. از خاورمیانه کشورهای عربستان سعودی و امارات دعوت

شده بودند. افزون بر این و مهمتر آنکه چین در این اجلاس از زمینه سازی برای گسترش اعضای گروه بریکس سخن گفت. دعوت از کشورهای چین عربستان، امارات، قزاقستان و مصر در کنار اندونزی، نیجریه و آرژانتین و سنگال، نشان دهنده تمایل چین به عضویت این کشورها در بریکس است. چین، رئیس دوره‌ای بریکس است و پیشنهاد بریکس پلاس و افزایش اعضای این گروه، نخستین بار در سال گذشته توسط رئیس جمهور چین ارائه شد. عدم تمایل چین و همچنین روسیه به دعوت از ایران در این اجلاس در حالیکه تهران خود را شریک راهبردی این کشورها می داند و مواضع بسیار نزدیک تری به آنان در قیاس با عربستان و امارات در سیاست بین الملل دارد، تعجب برانگیز است.

گروه بریکس نمادی از رژیم سازی جدید در صحنه بین المللی به شمار می آید که توسط قدرت های در حال ظهور عمدتاً با اهداف اقتصادی شکل گرفته و رو به پیشرفت است. آغاز فرآیند گسترش اعضای این گروه، فرصت های مهم برای ایران فراهم می آورد. علیرغم عدم دعوت از ایران این کشور نیازمند توجه ویژه به بریکس و تلاش برای عضویت در آن است؛ به دیگر سخن ایران باید درخواست عضویت در این گروه را هرچه سریعتر به اعضا ارائه نماید و آن را به عنوان یک مطالبه ویژه از چین، روسیه و هند در مذاکرات آتی مطرح نمایند.

تحولات منطقه‌ای

امارات، مصر و اردن در پی شکل دهی به چشم انداز مشترک اقتصادی

هفته گذشته رهبران مصر، امارات و اردن در ابوظبی گرد هم آمدند تا گام جدیدی در شکل دهی به چشم انداز مشترک اقتصادی و پیشبرد نوعی استراتژی توسعه صنعتی مشترک بردارند. شکل دهی به چشم انداز مشترک اقتصادی و بهره گیری از مکمل بودن اقتصادهای کشور در دو سال اخیر در دستور کار رهبران این کشورها بوده است. از همین رو توافقی که از سوی رهبران سه کشور امضا شده است، "مشارکت صنعتی در راستای شکل دهی به رشد اقتصادی پایدار" نام گرفته است. این توافق در راستای نیل به پنج هدف راهبردی امضا شده است؛ این اهداف عبارتند از: توسعه صنایع رقابت پذیر در کلاس جهانی، شکل دهی به زنجیره های ارزش منطقه ای، تشویق رشد پایدار، تشویق رشد زنجیره های عرضه، درهم تنیدگی فزاینده آنها در اقتصادهای سه کشور و توسعه صنایع تولیدی با ارزش افزوده بالا میان سه کشور.

دولت امارات مدعی است که با شکل دهی به این توافق، رهبری عصر جدید صنعتی شدن در خاورمیانه را بر عهده گرفته است؛ عصری که بهره گیری از فناوری های پیشرفته، به کارگیری

منابع و قابلیت‌ها، تقویت مشارکت‌های منطقه‌ای و بین‌المللی و شکل‌دهی به یک بنیان صنعتی پیشرفته و رقابت‌پذیر در خاورمیانه، در کانون توجه آن قرار دارند. مقامات مصری پس از این اجلاس اعلام کردند که همگون‌سازی همگرایی استراتژی‌های صنعتی و تجاری سه کشور در سه مرحله شامل همکاری در پروژه‌های کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت صورت خواهد گرفت. در گام نخست مصر طیفی از صنایع خود از جمله کودهای شیمیایی، پتروشیمی، صنایع غذایی، نساجی و صنایع دارویی را به طور کامل به روی سرمایه‌گذاران اماراتی خواهد گشود. تولید ناخالص داخلی این سه کشور حدود ۷۶۵ میلیارد دلار است و سهمی ۲۵ درصدی از تولید ناخالص داخلی منطقه خاورمیانه را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین سه کشور با جمعیتی ۱۲۲ میلیون نفری، بیش از ۲۶ درصد از جمعیت خاورمیانه را در اختیار دارند.

قطر ۱۲,۵ میلیارد دلار در بریتانیا سرمایه‌گذاری می‌کند

در پی دیدار اخیر امیر قطر از بریتانیا، دولت انگلیس در بیانیه‌ای اعلام کرد که قطر به دنبال سرمایه‌گذاری ۱۲,۵ میلیارد دلاری در بریتانیا طی پنج سال آینده است. بریتانیا همچنین قطر را به فهرست کشورهای معاف از ویزا اضافه کرد. این مجوز از سال ۲۰۲۳ آغاز می‌شود و به شهروندان این کشور اجازه می‌دهد بدون ویزا از بریتانیا بازدید کنند. تاکنون اسرائیل تنها کشوری در خاورمیانه بوده است که شهروندان آن بدون ویزا به بریتانیا دسترسی دارند. بریتانیا در ماه‌های اخیر واردات گاز از قطر را افزایش داده است. از ماه دسامبر ۲۰۲۱ بریتانیا افزایش دریافت محموله‌های گاز طبیعی مایع از کشورهای خلیج فارس را آغاز کرده است. علاوه بر این، آلمان نیز در تلاش برای افزایش حجم واردات گاز خود از قطر و کاهش وابستگی خود به گاز روسیه است.

عراق ۴ منطقه آزاد اقتصادی ایجاد می‌کند

مقامات عراقی اعلام کردند که قصد دارند چهار منطقه تجارت آزاد در این کشور ایجاد نمایند این مناطق در فرودگاه بغداد، فرودگاه نجف، مرز ایران و مرز اردن احداث خواهد شد. هدف از ایجاد مناطق آزاد در بغداد و نجف کمک به جذب سرمایه‌گذاری خارجی و هدف از ایجاد منطقه تجارت آزاد در مرز ایران و اردن گسترش تجارت با همسایگان عراق عنوان شده است.

عربستان سعودی در پی تبدیل شدن به هاب تولید خودرو در خاورمیانه

مقامات عربستان سعودی از کوشش‌های این کشور برای تبدیل شدن به هاب تولید خودروهای پیشرفته به ویژه خودروهای الکتریکی در خاورمیانه خبر دادند. در این راستا شهر اقتصادی ملک

عبدالله به عنوان کانون تولید خودروهای پیشرفته با مشارکت خودرو سازان برتر جهان تعیین شده است. عربستان سعودی در برنامه چشم انداز اقتصادی خود تا سال ۲۰۳۰ تولید سالانه ۳۰۰ هزار دستگاه خودرو برقی را در دستور کار قرار داده است. در همین راستا اخیراً عربستان سعودی توافقی را با شرکت آمریکایی Lucid Motors برای تولید خودروهای برقی در شهر اقتصادی ملک عبدالله نهایی کرد. این شرکت نخستین خط تولید خود در خارج از آمریکا را در این شهر حاشیه دریای سرخ احداث می‌کند و ۸۵ درصد از تولیدات خود در این منطقه را راهی بازار جهانی خواهد کرد. مقامات عربستان همچنین با شرکت تولید کننده کامیون های تجاری مرسدس بنز نیز به توافقی مشابه دست یافته اند. این شرکت به زودی فعالیت خط تولید خود در شهر اقتصادی ملک عبدالله را آغاز می‌کند. افزون بر این مذاکرات با شرکت های ولوو و رنو برای ایجاد خط تولید خودرو در این شهر در جریان است. عربستان سعودی در سال‌های اخیر تمرکز بیشتری بر توسعه مناطق آزاد اقتصادی و تجاری صورت داده است و می‌کوشد خود را به عنوان هاب جدید صنعتی در منطقه مطرح نماید

جنگ اوکراین و تشدید بحران اقتصادی در مصر

جنگ اوکراین آثار بحران اقتصادی مزمن مصر را تشدید کرده است؛ به گونه ای که نخست‌وزیر این کشور اخیراً مصر را درگیر در یکی از بدترین بحران های اقتصادی در دهه های اخیر توصیف کرده است. بر مبنای آماري که نخست وزیر مصر ارائه داده است، اقتصاد این کشور حدود ۷ میلیارد دلار به صورت مستقیم از ناحیه جنگ اوکراین آسیب دیده است. هزینه های غیرمستقیم مصر از ناحیه این جنگ ۱۸.۳ میلیارد دلار برآورد شده است. هزینه های غیرمستقیم و مستقیم ناشی از این جنگ بر اقتصاد مصر عمدتاً به دلیل افزایش قیمت مواد غذایی وارداتی، افزایش قیمت سوخت و افزایش نرخ بهره رخ داده است. افزون بر این، فرار سرمایه نیز به بحران اقتصادی این کشور دامن می‌زند.

مصر پیش از جنگ اوکراین، سالانه حدود ۲.۷ میلیارد دلار برای واردات گندم از روسیه و اوکراین اختصاص می‌داد؛ این در حالی است که این رقم در وضعیت کنونی به ۴.۲ میلیارد دلار افزایش یافته است. علاوه بر این، هزینه واردات سالانه ۱۰۰ میلیون بشکه نفت از ۶.۷ میلیارد دلار به ۱۱.۲ میلیارد دلار افزایش یافته است. تشدید بحران در اقتصاد مصر باعث شده تا این کشور با کسری بودجه ۲۰ میلیارد دلاری مواجه گردد و نسبت بدهی ها به تولید ناخالص داخلی این کشور به ۸۵ درصد برسد. دولت برای پاسخگویی به این بحران تشدید شونده از یک سو امتیازاتی را به کشورهای حوزه خلیج فارس برای سرمایه گذاری در این کشور ارائه کرده و در مقابل این کشورها

وعده سرمایه‌گذاری ۲۲ میلیارد دلاری در اقتصاد مصر را ارائه کردند. از طرف دیگر دولت مصر، بزرگترین برنامه فروش شرکت‌های دولتی در سال‌های اخیر را به اجرا گذاشته است. در همین راستا دولت مصر امیدوار است که سالانه ۱۰ میلیارد دلار از ناحیه فروش شرکت‌های دولتی درآمد کسب نماید و ۱۰ میلیارد دلار دیگر را از منابع خارجی تامین نماید تا کسری ۲۰ میلیارد دلاری بودجه را جبران نماید.

فروش شرکت‌های دولتی مصر به دولت‌ها و شرکت‌های کشورهای خلیج فارس با انتقاداتی مواجه شده است. برخی از منتقدین دولت نظامی حاکم بر مصر معتقدند که در واقع، فروش سهام دولتی این کشور به شرکت‌های قطری، اماراتی و سعودی، واگذاری بخشی از حاکمیت مصر به این کشورهاست. آنها به ویژه فروش سهام دولتی شرکت‌هایی که بنادر مصر را اداره می‌کنند به شرکت‌های اماراتی را نمادی از واگذاری حاکمیت در حوزه حساس بنادر به امارات تلقی کرده‌اند. دولت نظامی حاکم بر مصر این انتقادات را رد کرده و معتقد است که همچنان ابزارهای نظارتی خود را علیرغم فروش سهام شرکت‌ها حفظ می‌کند و جای نگرانی وجود ندارد.

اقتصاد مصر به لحاظ صنعت توریسم و واردات مواد غذایی به شدت به روسیه و اوکراین وابسته بود. جنگ اوکراین باعث افزایش شدید قیمت نفت و مواد غذایی شد. مجموعه این عوامل بحران مزمن مصر را چنان تشدید کرده است که دولت نظامی حاکم بر این کشور برای جلوگیری از تشدید بحران که می‌تواند شورش‌های اجتماعی گسترده‌ای ایجاد نماید، به تکاپو افتاده است. در همین راستا، دولت مصر طیف وسیعی از پروژه‌های ملی را در واکنش به بحران فزاینده این کشور معلق کرده است. از زمان روی کار آمدن دولت السیسی در سال ۲۰۱۴ دولت مصر در مجموع پروژه‌هایی با هزینه‌ای بالغ بر حدود ۳۵۸ میلیارد دلار تعریف کرده است. جنگ اوکراین از چند مسیر این پروژه‌ها را تحت تاثیر قرار داده است. با وقوع جنگ اوکراین اولاً تورم در اقتصاد جهانی افزایش یافته است و واردات تجهیزات و مواد اولیه برای این پروژه‌ها بیش از گذشته هزینه بر شده است. از طرف دیگر در پیامد جنگ اوکراین، ۴۰ درصد از توریست‌های ورودی این کشور که از روسیه و اوکراین به شهرهای مختلف سفر می‌کردند را از دست داده است. افزون بر این وابستگی ۶۰ درصد این کشور به گندم وارداتی از روسیه و اوکراین زمینه را برای تشدید بحران امنیت غذایی در این کشور فراهم آورده است.

اخیراً نخست وزیر مصر، در یک کنفرانس مطبوعاتی اعلام کرد که دولت به عنوان بخشی از مجموعه‌ای از ابتکارات برای مقابله با بحران اقتصادی حاکم، مجوز به اصطلاح طلایی را به چندین پروژه و در راستای تلاش برای جذب سرمایه‌گذاری خارجی اعطا کرده است. این پروژه‌ها شامل هیدروژن سبز، خودروهای الکتریکی، زیرساخت‌ها و نمک زدایی از آب دریا و انرژی‌های

تجدیدپذیر است.

مجوز طلایی یکی از مشوق‌های اقتصادی متعددی است که دولت مصر در سال‌های اخیر برای جذب سرمایه‌گذاری اعطا کرده است. بر اساس قانون سرمایه‌گذاری مصر مصوب سال ۲۰۱۷، به شرکت‌هایی که این مجوز را دریافت می‌کنند، به یک باره مجوز تاسیس، بهره‌برداری و مدیریت یک پروژه خاص و همچنین مجوزهای مورد نیاز برای ساخت تاسیسات لازم، بدون تأییدیه‌ها و رویه‌های متعدد مورد نیاز سازمان‌های دولتی اعطا می‌شود.

آمارهای بانک مرکزی مصر نشان می‌دهد که سرمایه‌گذاری خارجی در سال ۲۰۲۱، با کاهشی ۱۲٫۵ درصدی مواجه شده و به کمترین میزان خود در پنج سال گذشته رسیده است؛ در واقع، از ۵٫۹ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۰ به ۵٫۱ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۱ کاهش یافته است. مصر در میان ۱۴۱ کشور، در رتبه ۹۳ در شاخص رقابت‌پذیری جهانی قرار دارد و جذب سرمایه خارجی برای این کشور با چالش‌های مهمی مواجه است.

اختلاف نفتی دولت فدرال عراق و اقلیم کردستان

اختلاف درازمدت دولت فدرال عراق و اقلیم کردستان بر سر استخراج و صادرات نفتی منطقه که از سال‌ها پیش در جریان بوده، اخیراً شدت یافته است. دولت عراق برای پایان دادن به خودمختاری نفتی منطقه اقلیم کردستان، در پی تاسیس شرکت جدیدی برآمده است که مدیریت مناطق نفتی، استخراج و صادرات نفت در این مناطق را برعهده گیرد. این اقدام با حمایت و رأی دادگاه عالی عراق مبنی بر نقش انحصاری دولت فدرال در استخراج و صادرات نفت در هر نقطه از این کشور صورت می‌گیرد؛ این در حالی است که در حال حاضر، اقلیم کردستان عراق رأساً کنترل فرایند استخراج و صادرات نفت از این منطقه از طریق مرز ترکیه را در اختیار دارد. اقلیم کردستان این اقدام دولت عراق را در راستای تنش‌آفرینی در اقتصاد سیاسی این کشور و بی‌ثباتی آن برشمرده است و از شورای امنیت سازمان ملل خواسته است که در این مورد دخالت نماید. دولت فدرال معتقد است که در کنترل گرفتن منافع منابع نفتی کل کشور در راستای توسعه اقتصادی و حاکمیت ملی این کشور قرار دارد. در همین راستا، دولت فدرال عراق شکایتی را در مجامع بین‌المللی علیه ترکیه به دلیل کمک به صادرات نفت کردستان عراق مطرح کرده است. طیفی از شرکت‌های بین‌المللی و از جمله شرکت‌های روسی در منابع نفتی کردستان عراق سرمایه‌گذاری کرده‌اند. اقلیم کردستان مدعی است که تمامی ۱۵ عضو شورای امنیت سازمان ملل در پی درخواست این اقلیم با گفتگو و تلاش برای حل و فصل اختلاف از طریق مذاکره موافقت کرده‌اند. در صورت بروز اختلاف شدیدتر میان دولت فدرال با کردستان، احتمالاً اقتصاد

سیاسی عراق با پیچیدگی‌های بیشتری مواجه خواهد شد.

هدف گذاری جدید تجاری اسرائیل و مصر

مقامات اسرائیلی و مصری برای افزایش دو برابری حجم تجارت فیما بین و ارتقا آن از ۳۳۰ میلیون دلار کنونی به ۷۰۰ میلیون دلار در پایان سال ۲۰۲۲ به توافق رسیده اند. افزون بر این و مهمتر آنکه دو طرف برای همکاری در حوزه گاز طبیعی و صادرات گاز به صورت مشترک به اتحادیه اروپا یادداشت تفاهم امضا کرده‌اند. افزون بر این، مصر در پی جذب توریست بیشتر از اسرائیل بر آمده است.

صنعت توریسم مصر به شدت به توریست های روس و اوکراین وابسته بود؛ روندی که در پی جنگ روسیه به شدت آسیب دیده است لذا مصر می کوشد این آسیب را با جذب توریست از کشورهای شورای همکاری خلیج فارس و اسرائیل تا حدی جبران نماید. موضوع دیگری که دو طرف بر سر آن توافق دارند، تحرک بخشی به مناطق موسوم به "مناطق صنعتی کیفی" است؛ مناطق صنعتی کیفی، مناطقی است که در آن شرکت های اسرائیلی و مصری تولیدات مشترک را صورت می دهند. این تولیدات برای ورود به بازار ایالات متحده از معافیت های مهمی برخوردار است. شایان توجه است که این مناطق در سال ۲۰۰۴ و با تشویق کنگره آمریکا تشکیل شد تا ضمن کمک به همکاری مصر و اسرائیل زمینه را برای صادرات مشترک آنها به بازار بزرگ ایالات متحده فراهم آورد.

اشاره شد که در شرایط فعلی، مصر درگیر یکی از بزرگترین بحران های اقتصادی است. در چنین شرایطی کنگره آمریکا برای ارائه کمک های سنتی ایالات متحده به مصر تأخیر ایجاد کرده است. مصر امیدوار است که با گسترش روابط با اسرائیل، از نفوذ لابی آن برای جلب موافقت کنگره با ادامه کمک های اقتصادی آمریکا به مصر استفاده نمایند.

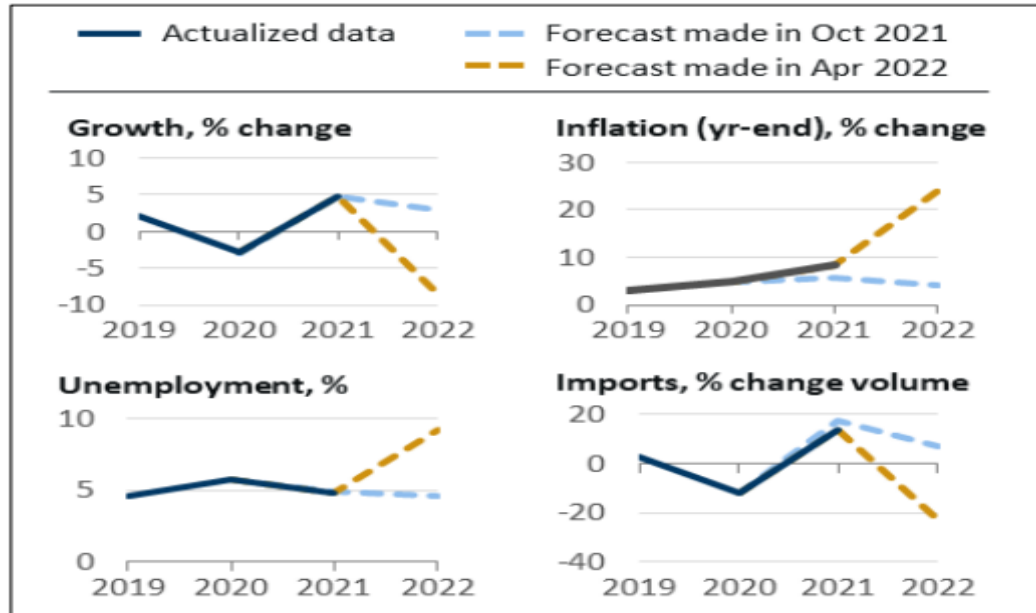
داده‌های تازه

موقعیت کلیدی چین در اقتصاد روسیه

تحریم های تشدید شونده علیه روسیه، گمانه زنی ها در مورد نقش چین به عنوان ناجی این کشور را افزایش داده است. مرکز پژوهشی کنگره آمریکا در گزارشی که اخیراً منتشر کرده است داده های جالبی در مورد جایگاه چین در اقتصاد روسیه ارائه داده است.

نمودار ۱- پیش‌بینی صندوق بین‌المللی پول از آینده اقتصاد روسیه

Figure 1. IMF Forecasts for Russia

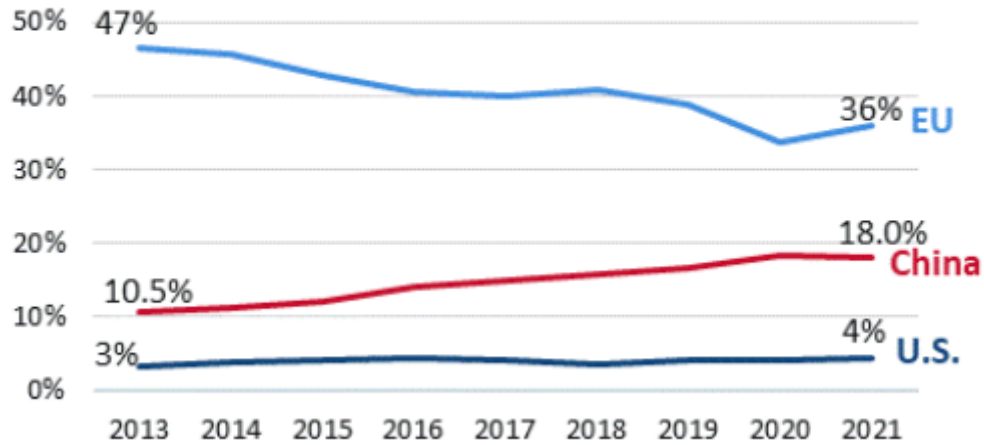
Source: Created by CRS from IMF World Economic Outlook Data.

Financial Sector

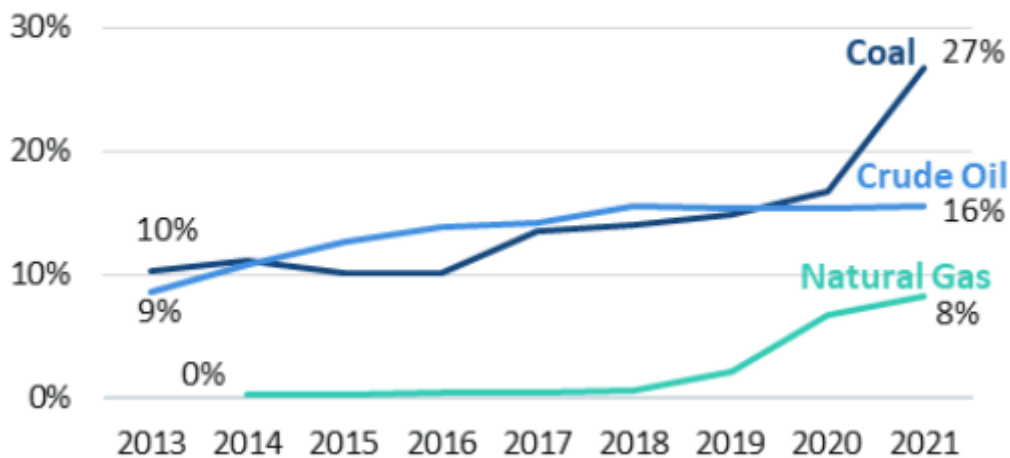
نمودار ۳ و ۲- افزایش سهم چین در تجارت خارجی روسیه در سال‌های اخیر و افزایش صادرات انرژی روسیه به چین

Figure 1. Share of Russia's Trade with Select Partners

Russia Total Trade, % Share

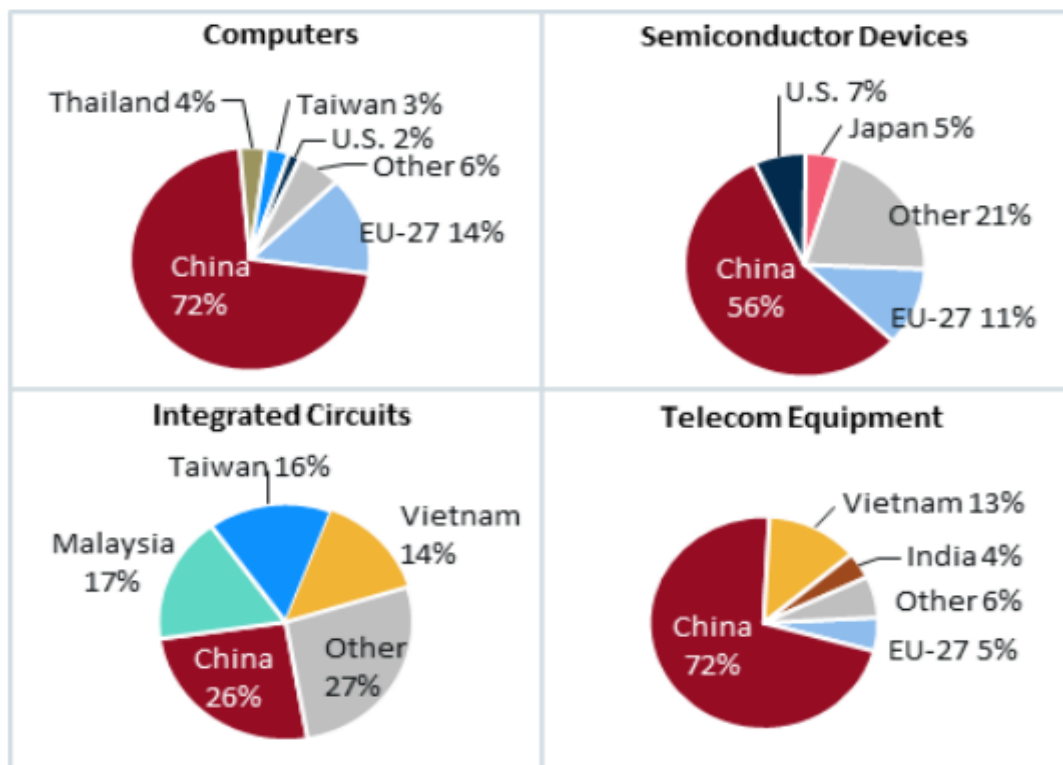
Figure 2. Russia as Share of China's Imports

نمودار ۴- نقش مسلط چین در واردات فناوریانه روسیه

Figure 3. Russia's Technology Imports (2021)

So

source: CRS with data from the EIU and Trade Data Monitor.

تجارت ۱۴۰ میلیارد دلاری امارات در سه ماهه نخست سال ۲۰۲۲

آمارهای جدید دولت امارات نشان می‌دهد که این کشور در سه ماهه نخست سال جاری حجم تجارت خارجی خود را به حدود ۱۴۰ میلیارد دلار افزایش داده است. در سه ماهه نخست سال جاری نسبت به مدت مشابه سال ۲۰۲۱ صادرات امارات ۱۸ درصد، واردات این کشور ۲۵ درصد و صادرات مجدد این کشور ۱۹ درصد رشد کرده است. در سه ماهه نخست سال جاری چین، هند، عربستان، آمریکا، عراق، سوئیس، ترکیه و ژاپن مهمترین شرکای تجاری امارات بوده‌اند. در حوزه سرمایه گذاری مستقیم خارجی نیز میزان جذب سرمایه خارجی توسط این کشور در سه ماهه نخست سال جاری نسبت به مدت مشابه سال گذشته ۴ درصد رشد کرد.

افزایش چشمگیر ذخایر ارزی عراق

بانک مرکزی عراق اعلام کرد وضعیت ذخایر ارزی عراق در مقایسه با کشورهای منطقه و کشورهای

همسایه مناسب است. مقامات بانک مرکزی ذخایر ارزی این کشور را ۷۴ میلیارد دلار اعلام کردند. این میزان ذخایر، عراق را در رتبه‌های بالا در منطقه قرار می‌دهد. این میزان ذخایر ارزی در قالب دارایی‌های مختلف در نقاط متفاوت جهان توزیع شده است. مقامات بانک مرکزی عراق از فعالان اقتصادی خواسته‌اند از وفور ارزی برای توسعه فعالیت‌های خود بهره‌برداری مناسب صورت دهند.

صرفه‌جویی ۷ میلیارد دلاری ترکیه با توسعه انرژی‌های پاک

بر مبنای آمارهایی که دولت ترکیه منتشر کرده است در ۱۲ ماه منتهی به آوریل ۲۰۲۲ این کشور از طریق توسعه بهره‌گیری از انرژی‌های پاک حدود ۷ میلیارد دلار در واردات سوخت‌های فسیلی صرفه‌جویی کرده است. ترکیه به لحاظ واردات سوخت‌های فسیلی و به ویژه گاز به شدت وابسته است. ۹۹ درصد گاز مورد نیاز این کشور از طریق واردات تامین می‌شود. در یک سال گذشته قیمت گاز حدود ۷ برابر شده است و همین امر فشار زیادی را به نیروگاه‌های تولید برق در ترکیه وارد آورده است از همین‌رو توسعه انرژی‌های پاک در این کشور اولویت بیشتری یافته و نقش مهمتری در سبد انرژی این کشور ایفا می‌کند، به گونه‌ای که در یکسال گذشته حدود ۷ میلیارد دلار از این ناحیه صرفه‌جویی ارزی صورت گرفته است. انرژی‌های پاک به ویژه انرژی خورشیدی و بادی ۹۷ درصد از مجموعه توسعه توان تولید انرژی این کشور در یک سال گذشته را تشکیل دادند. توان تولید انرژی برق ترکیه از طریق انرژی‌های پاک به حدود ۱۰۰ گیگاوات رسیده است. ترکیه بزرگترین تولیدکننده پنل‌های خورشیدی در اروپا محسوب می‌شود. مقامات این کشور معتقدند توان تولید بالای ترکیه در زمینه پنل‌های خورشیدی می‌تواند مزیت مهمی برای استفاده هر چه بیشتر این کشور از انرژی خورشیدی محسوب شود.